

**ANALIZA JURIDICO-PENALĂ
A INFRAȚIUNILOR VAMALE
CONFORM LEGISLAȚIEI
REPUBLICII MOLDOVA
ȘI A ROMÂNIEI**

CUPRINS

ADNOTARE.....	7
LISTA ABREVIERILOR.....	9
Introducere.....	11
I. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN ȘTIINȚA DREPTULUI PENAL ÎN MATERIA INFRAȚIUNILOR VAMALE	
1.1. Analiza materialelor științifice referitoare la infracțiunile vamale publicate în Republica Moldova	21
1.2. Cercetarea lucrărilor științifice în materie publicate în România.....	33
1.3. Analiza lucrărilor științifice cu privire la infracțiunile vamale publicate în alte state	38
1.4. Concluzii la Capitolul 1.....	46
II. INFRAȚIUNILE VAMALE: NOȚIUNE, CADRU NORMATIV, STUDIU DE DREPT COMPARAT	
2.1. Conceptul infracțiunilor vamale. Criterii de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracțiunilor vamale	49
2.2. Conotații normative privind infracțiunile vamale	58
2.3. Studiu de drept comparat în materia infracțiunilor vamale	69
2.4. Concluzii la Capitolul 2.....	81
III. ELEMENTELE PREEXISTENTE ALE INFRAȚIUNILOR VAMALE ÎN ACORD CU LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI CU CEA A ROMÂNIEI	
3.1. Obiectul infracțiunii	83
3.1.1. Obiectul juridic al infracțiunii.....	83
3.1.2. Obiectul material/imaterial al infracțiunii	96
3.2. Subiectul infracțiunii.....	122
3.3. Concluzii la Capitolul 3.....	129
IV. ELEMENTELE CONSTITUTIVE ȘI CIRCUMSTANȚIALE AGRAVANTE ALE INFRAȚIUNILOR VAMALE POTRIVIT LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA ȘI CELEI A ROMÂNIEI	
4.1. Latura obiectivă a infracțiunii.....	131
4.2. Latura subiectivă a infracțiunii	172
4.3. Elementele circumstanțiale agravante ale infracțiunilor vamale.....	183
4.4. Concluzii la Capitolul 4.....	193
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	195

BIBLIOGRAFIE	199
Anexa 1.....	215
Anexa 2.....	216
Adeverință privind implementarea rezultatelor cercetărilor în cadrul Facultății de Management și Drept a Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova	216
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	217
CURRICULUM VITAE	218

I. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN ȘTIINȚA DREPTULUI PENAL ÎN MATERIA INFRAȚIUNILOR VAMALE

1.1. Analiza materialelor științifice referitoare la infracțiunile vamale publicate în Republica Moldova

Pentru că acest segment se dorește a fi o analiză a contribuțiilor științifice în domeniu, suntem nevoiți să precizăm că, deși în Republica Moldova, ba chiar și în România, cercetările științifice efectuate pe marginea unei atare teme au fost publicate într-un număr deloc redus, totuși polemici științifice referitoare la unele sau alte subiecte legate de infracțiunile în sfera vamală continuă să existe. Mai mult, reieșind din potențialul aport pe care-l poate avea o cercetare științifică, pe de o parte, și din importanța valorilor sociale protejate prin incriminarea faptelor pasibile de săvârșire în sfera vamală, pe de altă parte, la care se adaugă și conceperea de pe noi poziții a unor aspecte, considerăm că există loc pentru o nouă abordare a infracțiunilor vamale, poate chiar mai complexă. Aceasta însă nu poate avea loc fără o trecere în revistă a unor idei, concepții, opinii, viziuni desprinse din principalele materiale și lucrări științifice elaborate pe tema tezei, semnate de autori din Republica Moldova, România, precum și din alte state.

Tocmai de aceea, în vederea fundamentării investigației noastre și identificării principalelor direcții de cercetare, în cele ce urmează ne vom concentra atenția asupra punctării pe accepțiunile, viziunile oamenilor de știință din Republica Moldova, România și din alte state cu privire la tema abordată de noi.

Preliminar precizăm că unii autori acordă mai mult spațiu analizei infracțiunilor vamale. Alții, din contra, doar tangențial subliniază unele aspecte legate de infracțiunile vamale. În unele lucrări, analiza juridico-penală a infracțiunilor vamale ia forma doar a unui segment din întreaga lucrare, aceasta fiind axată nu numai pe caracterizarea infracțiunilor vamale, ci și a

altor infracțiuni, săvârșite în alte sfere ale vieții sociale. Alte surse de doctrină însă sunt orientate cu precădere spre investigarea fenomenului criminalității în sfera vamală.

În cele din urmă, constatăm că dintre infracțiunile săvârșite în sfera vamală, supuse analizei de către oamenii de știință, atenția cea mai mare este focusată pe cercetarea infracțiunilor de contrabandă, considerate cele mai periculoase în domeniul activității economice externe a statului.

Astfel, nu putem neglija importanța deosebită a primelor manuale, monografii, articole științifice publicate de către oamenii de știință din Republica Moldova, România (și nu doar) în domeniul dreptului penal, ci în special asupra celor consacrate încadrării juridice a infracțiunilor săvârșite în sfera vamală.

În ceea ce privește Republica Moldova, un prim material pe care-l vom lua în discuție este articolul științific elaborat de *M. Mutu* ce datează din 2003 [119]. Este o lucrare dedicată exclusiv delimitării infracțiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăților vamale. Chiar dacă segmentul de cercetare din numitul articol științific este unul îngust, importanța studiului efectuat de autor este, fără îndoială, enormă. Or, dintotdeauna au existat neclarități referitoare la delimitarea respectivelor fapte infracționale; la posibilitatea existenței concursului ideal dintre aceste infracțiuni. În mare parte este punctată distincția dintre contrabanda săvârșită prin metoda nedeclarării sau declarării neautentice în documentele vamale și eschivarea de la achitarea plăților vamale. Delimitarea este făcută prin identificarea momentului de consumare a infracțiunilor. Așadar, se opinează că infracțiunile de contrabandă se consumă din momentul trecerii de fapt a frontierei vamale (în cazul introducerii bunurilor pe teritoriul Republicii Moldova) sau din momentul depunerii declarației vamale (în cazul scoaterii bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova), în timp ce infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale se consideră consumate din momentul expirării termenului pentru achitarea plăților vamale, adică până la depunerea declarației vamale. Prin urmare, autorul ajunge la concluzia, pe care o îmbrățișăm, că infracțiunile prevăzute la art. 249 CP RM se consumă anterior infracțiunilor de contrabandă (adică, la momentul depunerii declarației vamale plățile vamale trebuie să fie deja achitate), fiind deci posibil cumulul real (*a se citi* – concursul real – *n.a.*) al celor două infracțiuni. În opinia aceluiași autor, la care subscriem, în cazul persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător (acestea plătesc

drepturile de import sau de export în momentul trecerii frontierei vamale) cele comise ar trebui calificate potrivit art. 248 CP RM, nefiind prezent concursul ideal dintre art. 248 și art. 249 CP RM.

În continuare vom lua în vizor lucrarea ce-i are ca autori pe *A. Barbăneagră, V. Berliba, M. Bârgău* și alții, ce datează din anul 2003 [1]. În special, interesează segmentul destinat analizei infracțiunilor de contrabandă și celor de eschivare de la achitarea plăților vamale, al cărui autor este C. Gurschi. În contextul infracțiunilor de contrabandă se menționează că folosirea frauduloasă a documentelor vamale are loc atunci când documentele vamale ori comerciale folosite la trecerea frontierei vamale sunt falsificate, în conținutul lor adevărul este denaturat sau conținutul documentului este neadevărat. În planul laturii subiective C. Gurschi consemnează că infracțiunile de contrabandă pot fi comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, opinie pe care nu o putem îmbrățișa. Referitor la infracțiunile prevăzute la art. 249 CP RM autorul definește eschivarea ca fiind o acțiune (inacțiune) de sustragere de la o obligație prevăzută de lege. Se arată că acestea pot fi comise doar cu intenție directă.

O altă lucrare asupra căreia ne vom opri este cea semnată de autorul autohton *S. Maimescu* ce datează din 2004 [112]. Articolul științific ce-i aparține conține idei expuse de autor pe marginea unui subiect pe cât de îngust, pe atât de subtil – delimitarea infracțiunilor de contrabandă de cele de trafic de ființe umane. Printre ideile de bază desprinse din analiza materialului științific enunțat remarcăm poziția autorului (pe care o susținem), potrivit căreia nu poate fi considerată contrabandă cu persoane trecerea ilegală peste frontiera de stat a persoanelor, deși atât trecerea bunurilor, mărfurilor peste frontiera de stat, cât și a persoanelor, constituie o trecere **ilegală** (sublinierea ne aparține – *n.a.*) peste frontiera de stat.

Autorul încearcă să efectueze delimitarea dintre infracțiunile de contrabandă și cele de trafic de ființe umane prin prisma obiectului infracțiunii (obiectului juridic generic, special și a obiectului material). Se statuează că, comparativ cu infracțiunile de trafic de ființe umane, contrabanda atentează nemijlocit asupra: intereselor Republicii Moldova în domeniul relațiilor economice externe; autorității statului pe „arena mondială”, prin realizarea mărfurilor necompetitive, fabricate sau produse pe teritoriul Republicii Moldova; intereselor statului privind perceperea și acumularea de surse bănești la bugetul statului; deținerii de noi piețe de desfacere pentru

realizarea producției autohtone; sistemului monetar-financiar al statului; inviolabilității frontierei de stat; regimului juridic normal de lucru al instituțiilor publice locale; securității statului și menținerii ordinii publice ș.a.

În aceeași ordine de idei, vom supune cercetării segmentul din publicația științifică ai cărei autori sunt *A. Barbăneagră, V. Berliba, C. Gurschi, V. Holban, T. Popovici, Gh. Ulianovschi, X. Ulianovschi și N. Ursu* [2], apărută în anul 2005, segment destinat analizei infracțiunilor prevăzute la art. 248 și 249 CP RM. De apreciat este poziția autorilor în acord cu care pentru existența infracțiunilor de contrabandă nu interesează locul prin care a fost eludat controlul vamal, ci împrejurarea că acele mărfuri sau alte bunuri nu sunt prezentate la biroul (punctul) vamal pentru efectuarea controlului vamal înainte de scoaterea din țară sau, după caz, imediat după introducerea în țară a acestora. În planul laturii subiective se arată că scopul și motivul infracțiunilor de contrabandă sunt semne facultative. În ceea ce privește infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale se opinează că răspunderea penală în baza art. 249 CP RM este instituită în scopul ocrotirii speciale a operațiunilor de vămuire a bunurilor, protecției producătorilor de mărfuri, precum și al creării condițiilor favorabile pentru integrarea economică a Republicii Moldova în economia mondială.

În continuare atenția noastră va fi concentrată pe analiza articolului științific elaborat de *S. Maimescu* în anul 2005 [113]. Este un studiu în care autorul ia în atenție entitățile materiale trecute ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova și, în mod special, entitățile ce posedă anumite calități speciale (arme, muniții, substanțe narcotice etc.). Dânsul scoate în evidență cazurile din practica judiciară, în care persoanele abilitate cu aplicarea legii penale pun accent mai mult pe alte infracțiuni comise cu folosirea armelor, munițiilor, substanțelor narcotice, dar desconsideră faptul introducerii acestora pe teritoriul Republicii Moldova pe cale de contrabandă.

Autorul încearcă să stabilească corelația dintre infracțiunile de contrabandă și securitatea publică a statului, în calitate de valoare socială pasibilă de lezare prin săvârșirea contrabandei. În acest sens, corelația este stabilită atunci când peste frontiera vamală a Republicii Moldova sunt trecute (introduse și/sau scoase) anumite bunuri ce posedă calități speciale (arme, muniții, dispozitive explozibile). Pentru a aduce o notă de claritate, precizăm că în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (3) art. 248 CP RM, incluse sub denumirea marginală de contrabandă, doar în plan secundar se atentează asupra securității publice a statului, și anume: asupra relațiilor

sociale referitoare la circulația legală a armamentului, a dispozitivelor explozive și a munițiilor. În prim-plan, însă, sunt lezate relațiile sociale referitoare la securitatea vamală a Republicii Moldova.

În continuare ne vom direcționa atenția spre articolul științific semnat de V. Stati în anul 2006 [165]. Este un studiu axat, în cea mai mare parte, pe analiza comparativă a reglementărilor din legislația penală a Republicii Moldova și din cea a României. Având în vedere tematica cercetării noastre, pentru studiul de față este incontestabilă contribuția științifică adusă de respectivul articol. Precizăm că analiza efectuată de autor vizează reglementările de la art. 248 CP RM și cele din vechea Lege privind Codul vamal al României (nr. 141 din 24 iulie 1997). Chiar și în aceste condiții este clară importanța analizei efectuate de autor; or, dispozițiile legale ale actualului Cod vamal al României au preluat, în mare parte, dispozițiile vechii reglementări, fără mari deosebiri. În linii generale, este efectuată o analiză comparativă prin prisma elementelor constitutive ale infracțiunii.

Autorul încearcă să-și expună opinia cu privire la obiectul juridic generic al infracțiunilor de contrabandă potrivit legii penale a României. La prima vedere, identificarea acestuia nu pare a fi o sarcină ușoară, deoarece Codul penal al României nu conține vreo incriminare vizând infracțiunile de contrabandă, respectivele fapte fiind incriminate de o lege penală specială. Însă, doar Codul penal este structurat pe secțiuni și capitole, ceea ce facilitează identificarea obiectului juridic generic. Nu același lucru constatăm și în cazul legilor penale speciale. Chiar și așa, autorul ajunge la concluzia, pe care o agreăm, că atât în contextul legii penale moldovenești, cât și în contextul legii penale române, se poate susține că valoarea socială fundamentală, vătămată prin săvârșirea infracțiunilor de contrabandă, este economia națională.

Prezintă interes următoarea aserțiune a lui V. Stati în contextul obiectului material al infracțiunilor de contrabandă: „O primă observație care se impune este că legiuitorul român nu stabilește o limită de demarcație valorică privind obiectul material al faptei. Putem deci constata că, în legislația română, comiterea contrabandei poate antrena numai răspunderea penală. În contrast, în legislația moldovenească, în funcție de limita de demarcație valorică privind obiectul material al faptei, săvârșirea contrabandei poate atrage răspunderea penală sau răspunderea administrativă.” Precizăm că explicația sus menționată nu corespunde în totalitate cu tiparul legislației vamale actuale a României; or, potrivit noului

Cod vamal al României, parametrii cantitativi ai obiectului material/imaterial au relevanță la încadrare atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin sustragerea de la efectuarea controlului vamal la trecerea frontierei vamale. Valoarea bunurilor nu are importanță la calificare doar atunci când trecerea bunurilor peste frontiera vamală se face prin alte locuri decât cele stabilite pentru trecerea frontierei vamale.

Remarcabilă este concluzia autorului, potrivit căreia în contextul legii penale a Republicii Moldova, comparativ cu cea a României, eludarea de la controlul vamal vizează nu doar aspectul spațial, ci și aspectul temporal al eludării.

Atenției trebuie supus și materialul științific al cărui autori sunt *V. Berliba și R. Sobiețki*, ce datează din anul 2008 [5]. Acesta prezintă interes în contextul abordării contrabandei cu valori culturale. Autorii puntează că problematica cercetării și documentării încălcărilor legate de patrimoniul istorico-cultural își are punctul de reper nu atât în dificultatea constatării unor elemente ale conținutului constitutiv, cum ar fi laturile obiectivă și **subiectivă**, cât în anumite condiții preexistente, în special obiectul acesteia.

Din 2009 datează lucrarea elaborată de *A. Barbăneagră, Gh. Alecu, V. Berliba, V. Budeci, T. Carpov, V. Cușnir, R. Cojocar, A. Mariț, T. Popovici, Gh. Ulianovschi, X. Ulianovschi, N. Ursu, V. Volcinschi* [3]. Pentru studiul de față interes prezintă comentariul art. 248 și art. 249 CP RM realizat în coautorat de către *V. Berliba și R. Cojocar*. În opinia autorilor numiți, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă este format din totalitatea relațiilor sociale care asigură ordinea de trecere legală a mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

Prezintă interes părerea autorilor, potrivit căreia proporțiile mari ale bunurilor de contrabandă constituie condiția de incriminare. În opinia noastră, proporțiile mari exprimă parametrii cantitativi ai obiectului material al infracțiunii de contrabandă prevăzute la alin. (1) art. 248 CP RM. Corect se susține că noțiunile principale ce formează conținutul normativ al infracțiunilor de contrabandă sunt prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova. Nu putem trece cu vederea accepțiunea autorilor, potrivit căreia metodele de comitere a infracțiunilor de contrabandă au un caracter alternativ, fapt ce denotă necesitatea stabilirii în procesul încadrării faptei prejudiciabile ca infracțiune a cel puțin uneia dintre ele. În ce privește momentul de consumare a infracțiunii, se arată că conținutul infracțiunilor de contrabandă are un caracter formal, considerându-se consumate din

momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale. În contextul **laturii** subiective, se afirmă că infracțiunile de contrabandă pot fi comise **doar cu** intenție directă, iar scopul și motivul infracțiunilor pot fi diferite, **neavând** relevanță la încadrare.

Cât privește infracțiunile de eschivare de la achitarea **plăților vamale**, autorii consemnează că în calitate de obiect material pot să apară: taxa vamală, taxa pe valoare adăugată, accizele, taxa pentru proceduri vamale, taxa pentru eliberarea autorizației și taxa pentru actualizarea valabilității autorizației, taxa pentru participare la licitația vamală, alte sume prevăzute de legislație. Precizăm că, într-adevăr, până la modificările operate în Codul vamal, în categoria drepturilor de import și de export care urmau a fi achitate intrau: taxa pentru eliberarea autorizației și taxa pentru actualizarea valabilității autorizației, taxa pentru participare la licitația vamală, alte sume prevăzute de legislație. La ziua de astăzi, în calitate de obiect material al infracțiunilor prevăzute la art. 249 CP RM pot fi consemnate doar: taxa vamală, taxa pe valoare adăugată, accizele și taxa pentru proceduri vamale.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este cea semnată de *L.G. Gîrla și Iu. Tabarcea*, apărută de sub tipar în anul 2010 [192]. Este dedicată analizei infracțiunilor înscrise în Partea Specială a Codului penal, printre care și infracțiunile prevăzute la art. 248 și art. 249 CP RM. Sunt aduse un șir de argumente menite să justifice existența unor astfel de norme incriminatoare. Se arată că obiect material al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 248 CP RM poate fi orice bun (cu excepția celor prevăzute la alin. (2)-(4) art. 248 CP RM), cu condiția că valoarea acestuia depășește proporțiile mari, iar în cazul în care bunul nu atinge o astfel de valoare la momentul săvârșirii faptei, atunci cele comise trebuie calificate potrivit alin. (10) art. 287 din Codul contravențional al Republicii Moldova [19]. Semnificativă este definirea dată de autori tuturor categoriilor speciale de entități materiale ce formează obiectul material al infracțiunilor prevăzute la alin. (2)-(4) art. 248 CP RM. În special, autorii punctează tranșant semnele definitorii ale valorilor culturale în calitate de obiect material al infracțiunii consemnate la alin. (4) art. 248 CP RM. Pe bună dreptate se arată că dispoziția normelor de la art. 248 CP RM sunt descriptive, deoarece legiuitorul recurge la descrierea comportamentului infracțional al persoanei vinovate.

În conjunctura laturii obiective se relevă că în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (4) art. 248 CP RM obligația de reîntoarcere a valorilor

culturale implică prezența perioadei de întoarcere în calitate de semn obligatoriu. Sub aspectul elementelor constitutive subiective se accentuează că infracțiunile de contrabandă pot fi comise doar cu intenție directă, în același timp motivul infracțiunii nefiind semn obligatoriu, iar în calitate de subiect al infracțiunii evoluând atât persoana fizică, cât și persoana juridică.

În cele ce urmează, în discuție va fi luat articolul științific elaborat în anul 2010 de către *R. Sobiętki și V. Spatari* [163]. În el este supusă analizei folosirea frauduloasă a documentelor, în calitate de metodă alternativă de comitere a infracțiunilor de contrabandă. Potrivit autorilor, forma determinată de comitere a infracțiunilor oferă acesteia un caracter comisiv deplin, reieșind atât din manifestarea obiectivă a realizării elementului material, cât și a modalității de comitere a infracțiunii. Un aspect aparte, căruia autorii îi acordă atenție, îl reprezintă identificarea coraportului dintre normele de la art. 361 CP RM și cele de la art. 248 CP RM în ipoteza în care infracțiunile de contrabandă sunt comise prin folosirea documentelor oficiale false, ca modalitate de folosire frauduloasă a documentelor. Autorii ajung la concluzia că între respectivele norme există concurență dintre o normă-parte și o normă-întreg, art. 361 CP RM fiind norma-parte, iar art. 248 CP RM – norma-întreg. În același timp, se relevă că dacă a avut loc nu doar folosirea frauduloasă a documentelor false pentru trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor, obiectelor și altor valori în proporții mari, ci și falsificarea propriu-zisă a acestora, faptele urmează a fi încadrate prin concurs de infracțiuni: una din infracțiunile de contrabandă (art. 248 CP RM) și infracțiunea de confecționare, deținere, vânzare sau folosire a documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false (art. 361 CP RM) ori cea de fals în acte publice (art. 332 CP RM), în dependență de faptul dacă subiectul activ al celor din urmă infracțiuni este o persoană fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani (subiect general) ori o persoană cu funcție de răspundere (subiect special). Consemnabilă este aserțiunea autorilor, la care subscriem fără careva rezerve, în acord cu care legiuitorul ar trebui să intervină prin modificarea legii penale, în sensul completării alin. (4) art. 248 CP RM cu „folosirea frauduloasă a documentelor” în calitate de metodă de săvârșire a infracțiunii, exact ca în cazul celorlalte infracțiuni în varianta-tip, lucru necesar înlăturării posibilității de evitare a normativului penal.

În cadrul aceluiași demers științific autorii polemizează asupra criteriilor de delimitare a infracțiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăților vamale.